

הבץ / רפאל ספורטה

טיט במים - גוש ! גוש !
חושו, לושו - לוש ! לוש !
שלק ! פלק ! טיט חלק -
טוב הוא למשחק.

מתלשלש הבץ, שולח
לשונות של טיט בורח,
בין האצבעות נמצף -
מי רוצה פצף ?

צפופים הוא מצפצף לי,
פרצופים הוא מפרצף לי
חמר = חמד שפנה -
"קוקו" הוא עושה !

מתוך ארמון של חול
מאת רפאל ספורטה
איירה את השיר איזה הרשקוביץ
הוצאת המשפחה 2012

דברים מדברים / יהודה עמיחי

כל מיני דברים
מדברים ומדברים.
הצנור אומר בלובלובלובלוב
ומלבד זה לא אומר כלום.
חור היציאה באמבט מגרגר
ומגרגר ואחר-כך מתרחר ונוחר.

והרוח בארבה :
הו, הו, הו, הו הו.
והחלון : טרח טרח.
סגר או פתח.
וארון הבגדים נאנח.

והמקרר
מקרר ומטרטר
ולפעמים הוא מגהק
ושותק.
והדלת
מצלצלת ובעצמה נבהלת.

ומה אומר הירח ?
לא כלום, הוא שוכח.
והפוכבים :
בום, בום, בום.
ובבקר מקדם הקמקום על האש
לוחש ואחר-כך רוחש ומתרגש
ואחר-כך - שריקה ארפה
שלא נפסקה,
וקורא : קום ! קום !
לכן הוא נקרא קמקום.

מתוך הזנב השמן של הנומה
מאת יהודה עמיחי
צייר יונתן גרשטיין
שוקן 1978

שטות / חיה שנהב

צרצר צרצר צרצור,
פרפר פרפר פרפור,
גמד גמד גמדוד
קפץ שלש קפיצות.
שטות !

צחקן צחקק צחקוק,
צפצף צפצף צפצוף,
קשקש קשקש קשקוש
צבע בשלשה צבעים.
שטות !

דבור דבר דבור,
צפור צפרה צפור,
דג דגדג דגיג
חיה שלשה חיוכים.
שטות !

בקבוק בקבק בקבוק,
תינוק תנוק תנוקוק,
פטפט פטפט פטפוט
פטפוט, פטפוט, פטפוט,
שטות !

מתוך על ההר יושב ענק
מאת חיה שנהב
ציירה אורה איתן
עם עובד 1982

תינוקות ופעוטות, המצויים בתהליך המתמשך של התפתחות השפה, הם קהל היעד הטבעי של שירים, שהמכנה המשותף שלהם הוא מטען צלילי עשיר; הצליליות העשירה נוצרת בין היתר באמצעות מילים והברות אונומטופאיות (שצליליהן מחקים את צליל העצם שהן מייצגות או את קול הפעולה שהן מתארות), באמצעות תחדישים (חידושי לשון) ותוך שימוש לא שגרתי במילים תקינות.

רפאל ספורטה (1913–1983), משורר שכתב בעיקר לילדים, פרסם מאות שירים וסיפורים מחורזים שרבים מהם נחשבים קלאסיקה של ספרות הילדים העברית. ההקשר הסיפורי של השיר "בץ" - מְשֶׁקֶק בחוף הים או בחצר - נרמז במילים ספורות: בוץ, טיט, מים, משחק, אצבעות; ההומור בשיר נוצר באמצעות מילים קצרות כמו גוש ו-לוש, פעלים כמו מְתַלְשֵׁלֵשׁ, והברות כמו שֶׁלֶק ו-פֶּלֶק, שאין להן משמעות מילונית אך צליליהן קושרים אותן להקשר הסיפורי שבשיר.

יהודה עמיחי (1924–2000), שכתב כמעט רק למבוגרים פרסם גם שני ספרי שירים לילדים: **מה שקרה לרוני בניו יורק** (1968) ו**הזנב השמן של הנומה** (1978). אחרי שתי השורות הראשונות בשיר - "כָּל מֵינֵי דְבָרִים / מְדַבְּרִים וּמְדַבְּרִים" - מופיעים אובייקטים דוממים ופעלים שמשמעותם קשורה להפקת קול: אוֹמֵר, מְגַנְגֵר, מְחַרְחֵר וְנוֹחֵר, נְאָנֵחַ, מְקַרְקֵר וּמְטַרְטֵר, מְגַהֵק וְשׁוֹתֵק, מְצַלְצֵלֵת, לוֹחֵשׁ, רוֹחֵשׁ. עלילה של ממש אין כאן, והעושר הצלילי וההומור הם גיבורי השיר.

חיה שנהב (נ' 1936) היא סופרת ומשוררת הכותבת לילדים ולמבוגרים. ספרה הראשון לילדים - "מיץ פטל" - ראה אור ב-1970. ארבעת בתי השיר האיגיוני (נונסנסי) דומים זה לזה במבנה ומתארים סדרות של התרחשויות אבסורדיות במילים שחלקן חסרות משמעות. ההומור הוא תוצאה ישירה של חזרה על תבניות פונטיות שאין בהן היגיון והצליליות היא משמעותן היחידה.

נירה לויץ